

Tilburg University

Rubriek "Opsporing en politie"

Fijnaut, C.J.C.F.

Published in:

Panopticon: Tijdschrift voor Strafrecht, Criminologie en Forensisch Welzijnswerk

Publication date:

1980

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):

Fijnaut, C. J. C. F. (1980). Rubriek "Opsporing en politie". *Panopticon: Tijdschrift voor Strafrecht, Criminologie en Forensisch Welzijnswerk*, 1(1), 70-73.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

trekking hebben op het gebruik van geweld door de politie (zie hiervoor o.a. het *Verslag van de Commissie voor de herziening van het Strafwetboek*, Ministerie van Justitie, juni 1979, 51-54) en het befaamde artikel dat J. J. Strijckmans in de *Journal des Tribunaux* dd. 4.12.1971 schreef over *L'arrêté royal du 2 juin 1971 créant une administration de l'information criminelle*, kan eigenlijk alleen de zeer recente studie G. Laffineur, *La police communale, Gendarmerie, Police Judiciaire des Parquets*, worden vermeld, (uitgegeven door UGA, Heule, 1979). In deze studie wordt zeer nauwgezet de juridische regeling m.b.t. de organisatie, de taak en de bevoegdheden van de 3 vermelde politiediensten behandeld. Wel is er ook nog het werkje van G. H. Beauthier en J. Hamalpe *Vos droits face à la police, au propriétaire et au patron* (uitgegeven door Editions Vie Ouvrière, Bruxelles, 1974), maar de auteurs zelf zeggen hiervan dat het geen ander doel heeft dan 'd'éclairer ceux qui quotidiennement subissent le Droit sans pouvoir y résister'.

Ook de geschiedenis van het politieapparaat werd tot op heden nauwelijks bestudeerd. Tot voor enkele jaren moest men zich tevreden stellen met de zeer anecdotische boekjes van J. Brose, *Histoire de la police liégeoise de 1795 à nos jours*, Liège s.d., van A. De Lattin, *De politie waakt; uit het Antwerpsch politie-archief (1790-1880)*, Antwerpen 1946 (heruitgegeven in 1976), van L. Sourie, *De Belgische rijkswacht; een geschiedkundig overzicht*, Ninove 1948, van I. Suetens, *Van 'Landwagter' tot patrouillewagen; 125 jaar politie te Borgerhout*, Westmalle 1962, en van N. Vereycken, *Op stap met gerecht en politie*, Antwerpen 1973. Ook verschenen er in de *Kroniek van de Rijkswacht*, later *Revue van de Rijkswacht*, herhaaldelijk artikelen, o.a. van de hand van F. Maqua en van J. R. Leconte, over de geschiedenis van het betrokken korps. Al die tijd werd er eigenlijk maar één gedegen historische studie van het politieapparaat gemaakt, en wel door A. Deroisy in *La répression du vagabondage, de la mendicité et de la prostitution dans les Pays-Bas Autrichiens durant la seconde moitié du XVIIIe siècle*, Bruxelles 1966. Deze doctoraatssthesi werd evenwel niet gepubliceerd.

Gelet op wat er de afgelopen jaren over de geschiedenis van het politieapparaat werd gepubliceerd, zou men geneigd zijn te zeggen, dat er sprake is van een toenemende belangstelling voor deze geschiedenis. Op de eerste plaats kunnen 2 boeken over de geschiedenis van de rijkswacht worden vermeld. Majoor W. van Geet schreef *De gendarmerie te Antwerpen 1830-1977; een bijdrage tot de geschiedenis van Antwerpen*, uitgegeven door NV De Vlijt, Antwerpen 1979. Verder is reeds het eerste deel verschenen van de omvangrijke *Geschiedenis van de rijkswacht*, die wordt ge-

I. Opsporing en politie

Publikaties over de politie

Er zijn allerlei manieren denkbaar om in een nieuw tijdschrift een vaste rubriek over 'Opsporing en politie' bij de lezers van deze rubriek te introduceren. Een manier is om hen op de hoogte te brengen van de publikaties die de afgelopen jaren zijn verschenen over het politieapparaat. Deze weg wordt hier gevolgd.

Zonder enige overdrijving kan worden gesteld dat er in ons land tot nu toe bijzonder weinig juridische studie over het politieapparaat werd verricht. Naast enkele artikelen, die vooral be-

schreven door officieren van dit korps en door historici en die wordt uitgegeven door Ghesquière and Partners te Brussel. Dit deel bestrijkt de periode 'Van de oorsprong tot 1914'. Over de algemene inhoud van dit rijkelijk uitgegeven werk wordt in een bijbehorende reclamefolder terecht gesteld dat 'uitvoerig de evolutie van het Rijkswachtkorps (wordt) omschreven in het kader van de gebeurtenissen die het meest het nationaal leven hebben gekenmerkt. Dit wordt dan aangevuld met pittige anekdotes, originele documenten en illustraties...'. Op de tweede plaats is er de doctoraats thesis van C. Fijnaut, *Opdat de macht een toevlucht zij? Een historische studie van het politieapparaat als een politieke instelling*, uitgegeven door Uitgeverij Kluwer, Antwerpen, 1979. Deze studie moet, volgens de tekst op de achterflap, worden beschouwd als een 'voorstudie van de politieke geschiedenis van het politieapparaat in België'. Zij handelt over de politieke geschiedenis van het politieapparaat in de omringende landen sedert de 17e eeuw tot en met de Koude Oorlog. Met name wordt in deze studie beschreven hoe in de voorbije eeuwen de diverse politieapparaten werden gereorganiseerd onder invloed van oorlogen, revoluties en staatsgrepen en hoe zij tussen deze (dreigende) regimewisselingen in telkens weer ingrijpend werden herzien om het hoofd te kunnen bieden aan politiek belangrijke ordeverstoringen en aan het politieke geweld van extremistische groepen. Ten derde moet de aandacht worden gevestigd op 2 publicaties van de hand van vakhistorici. Over de politiek-politiële aanpak van politieke tegenstanders rond 1848 kan men hoogst interessante dingen lezen in E. Hanisch, *Karl Marx und die Berichte der österreichischen Geheimpolizei*, Karl-Marx-Haus, Trier 1976. In de (3) artikelen die sedert 1974 door A. de Jonghe in de 'Bijdragen tot de Geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog' werden geschreven over *De Strijd Himmler-Reeder om de benoeming van een HSSPF te Brussel (1942-1944)*, staan heel wat belangrijke gegevens over de organisatie en werking van het Belgische politieapparaat kort voor en tijdens WO II.

Over de huidige organisatie van en problemen in het politieapparaat werd tot op heden eveneens bitter weinig gepubliceerd. Gelukkig is er evenwel ook op dit punt een kentering merkbaar. Zo kan er worden gewezen op de publicaties in de reeks *Document* van de rijkswacht, waarin officieren van dit korps al verslag hebben uitgebracht over hun studies met betrekking tot o.a. de organisatie van de taakuitvoering in de brigades. Van deze toenemende belangstelling getuigt ook het verslag van de 'IIIèmes Journées d'étude sur les professions criminologiques (25 et 26 avril 1975)'. 'La formation du policier, du gendarme et du surveillant de prison', georganiseerd door de School

voor Criminologie van de UCL. In aansluiting hierop kan eveneens het verslag (uitgegeven door de School voor Criminologie van de RU Gent in 1978) worden vermeld van het congres over *Strafrechtsbedeling en wetenschappelijk onderzoek*, dat in 1977 werd georganiseerd door de Belgische Vereniging voor Criminologie, en waarop ook t.a.v. de politie behartenswaardige dingen werden gezegd. Vermeldenswaard in dit verband is dat de eerste (universitaire) studiedag over de politie werd georganiseerd in 1970, en wel door de School voor Criminologie van de KU Leuven. De voordrachten en discussies op deze dag werden gepubliceerd in de reeks *Criminologische Monografieën*, nr. 12, onder de titel *De politie: selectie, differentiatie, coördinatie in criminologisch perspectief*, Leuven, 1970.

De eerste grondige studie die in het nabije verleden i.v.m. de huidige organisatie van het politieapparaat werd gemaakt, is de doctoraats thesis van J. Codde over *Jeugdbescherming en politie*, verdedigd aan de RU Gent in 1968. Sederdien werden door het Studiecentrum voor Jeugdmisdadigheid ook enkele studies verricht. Met name dienen hier te worden vermeld J. Junger-Tas, *Verborgene jeugdelinkwentie en gerechtelijke selectie* (Brussel, 1976), waarin o.a. de selectiviteit van het gerechtelijk politieoptreden wordt behandeld, en het opinie-onderzoek van J. P. Potvin en Ch. Tisseyre, *La Police vue par les jeunes* (Brussel 1978). Verder dienen hier de verslagboeken te worden genoemd van de studiedagen voor de officieren van de gemeentepolitie, die sedert 1975 door het Centrum voor de Interdisciplinaire Studie van de Strafrechtsbedeling KU Leuven in samenwerking met het Vervolmakingscentrum voor Overheidsbeleid en Bestuur KU Leuven worden georganiseerd, nl. L. de Meyer, R. Depre, C. Fijnaut en L. van Outrive, *De gemeentelijke politie in België*, (Leuven, 1975), L. van Outrive en C. Fijnaut, *De gemeentelijke politie in België in toekomstperspectief* (Leuven, 1977) en R. Depre, C. Fijnaut en L. van Outrive, *De reorganisatie van de Belgische gemeentepolitie* (Leuven, 1979). De voordrachten en de discussies, die in deze verslagboeken zijn opgenomen, geven een vrij goed algemeen beeld van de problematische situatie, waarin de gemeentepolitie op dit ogenblik verkeert.

Aansluitend bij het vorenstaande kunnen de 2 publicaties (beide keren *Politieproblemen* getiteld) worden genoemd die door Ch. Nuyts, politiecommissaris te Borgerhout, werden uitgegeven ter gelegenheid van het 70-jarig bestaan van de Provinciale Afdeling Antwerpen van de Nationale Federatie van Commissarissen en Adjunct-commissarissen van Politie (in 1968), en ter gelegenheid van het 6de nationaal congres van deze Federatie (in 1979). De titel van deze publicaties

geeft voldoende aan welke hun algemene inhoud is. Een soortgelijke publikatie werd in 1969 uitgegeven bij de viering van het 50-jarig bestaan van de gerechtelijke politie. *De gerechtelijke politie bij de parketten (1919-1969)*. In dit boekwerk wordt zowel ingegaan op de geschiedenis van deze dienst als op haar organisatie en problemen in de jaren '60.

De volgende rubriek zal een overzicht van niet-gepubliceerde studies m.b.t. het politieapparaat bevatten.

Politietijdschriften

DE POLITIEOFFICIER

Door de Nationale Federatie van Commissarissen en Adjunctcommissarissen van België wordt sedert 1946 een tweetalig tijdschrift uitgegeven onder de benaming 'De Politieofficier'. In dit maandblad worden in hoofdzaak twee soorten bijdragen gepubliceerd; enerzijds deze met betrekking op het persoonlijk statuut van de politieofficier zoals de bezoldiging, de loopbaanstructuur, de burgerlijke aansprakelijkheid, het stakingsrecht, de recrutering, de selectie en de opleiding, anderzijds meer algemeen gestelde artikels en rubrieken over het politieoptreden, de verhouding politie en publiek, de openbare orde, verkeersproblemen, de opsporing van misdrijven, jeugdbescherming, drugs, forensische geneeskunde, strafrecht, criminologie, e.a.

Redactie: Paul van Keirsbilck, Stasegemsteeweg 14, 8730 Harelbeke. Abonnementsprijs: 500,- fr. per jaargang, te storten op postcheckrekening 000-0349425-31 van de Federatie.

REVUE VAN DE RIJKSWACHT

De Revue van de Rijkswacht wordt viermaal per jaar uitgegeven door de Hoofddirectie van de Public Relations van de Generale Staf van de Rijkswacht. De gepubliceerde artikels handelen over zeer uiteenlopende onderwerpen, die betrekking hebben o.a. op het strafrecht, het politiewezen, de criminologie, de politieke techniek en tactiek en het verkeer. Rechtspraak wordt gepubliceerd in een vorm die een apart klassemment mogelijk maakt. In het tweede gedeelte van elke aflevering wordt mededeling gedaan over het leven in de eenheden.

Abonnementsprijs: 120,- fr. + 30,- fr. voor administratie- en verzendkosten, te storten op postrekening 000-0072794-44 Revue van de Rijkswacht, Fritz Toussainstraat 47, 1050 Brussel.

WETGEVING

KB van 29 november 1978 houdende regeling van het dragen van het uniform door de gemeentepolitie en de veldpolitie (BS 8.2.1979).

Door dit KB wordt het uniform van de ge-

meentepolitie en van de veldpolitie wettelijk vastgesteld en komt een harmonisatie tot stand die voor de politie belangrijk is in haar relaties met de bevolking en bij de uitoefening van haar ambtsopdrachten.

KB van 2 april 1979 (BS 19.4.1979) tot vaststelling van de algemene bepalingen betreffende de voorwaarden inzake benoeming in de graad van politieagent.

De voornaamste beschikkingen van dit KB zijn:

- de verplichting voor de gemeente een reglement betreffende de benoeming van politieagenten vast te stellen;
- de vaststelling van de minimum aanwervingsvereisten voor de functie van politieagent;
- de verplichting om, alvorens in vast verband benoemd te worden, het getuigschrift te behalen van een door de Minister van Binnenlandse Zaken erkend trainings- en opleidingscentrum;
- een verplichte stage van niet minder dan drie maanden na het behalen van het getuigschrift.

DE REORGANISATIE VAN HET POLITIEAPPARAAT

Eén van de belangrijkste gebeurtenissen die het afgelopen jaar t.a.v. het politieapparaat hebben plaatsgevonden, is de opname van het politievraagstuk in het regeerakkoord, dat op 1 april 1979 door de regeringspartijen werd goedgekeurd. Omdat de betrokken tekst weinig bekend is, en eventuele uitvoering van de genomen beslissingen van groot belang kan zijn voor de verdere ontwikkeling van het politieapparaat, wordt hierna de paragraaf uit het regeerakkoord die handelt over de *Rijkswacht en politiediensten*, volledig weergegeven.

a) De Regering zal een 'Ministeriële commissie voor de politieproblemen' oprichten die gelast wordt, binnen de twaalf maanden, een algemene conceptie van het politieapparaat in ons land uit te werken en meer in het bijzonder een principiële herverdeling van de taken onder de verschillende politieorganen voor te stellen.

b) De totale getalsterkte van het operationele korps van de Rijkswacht zal gehandhaafd blijven op het niveau dat op 1 januari 1979 is bereikt. Elke verhoging van de getalsterkte zal alleen door rekrutering in het kader van het administratieve en logistische korps kunnen plaatshebben, voorzien in de wet van 2 december 1957 en op te richten binnen zes maanden.

c) De bevoegdheden van de inspecteur-generaal van de Rijkswacht zullen nader worden omschreven in overleg met de Ministers van Landsverdediging, van Binnenlandse Zaken en van Justitie.

d) Een parlementaire commissie zal worden gelast met het toezicht op de aanwending van de informatiesystemen van de Rijkswacht en van de

Gerechtelijke Politie, die zoveel mogelijk geïntegreerd zullen worden.

e) Binnen de perken van de wet houdend het syndicaal statuut van het Rijkswachtpersoneel, zullen de koninklijke uitvoeringsbesluiten van dit statuut gelijkvormig zijn aan de koninklijke uitvoeringsbesluiten van de wet van 19 december 1974 houdende het syndicaal statuut van het overheidspersoneel.'

Inmiddels werd er van diverse kanten al openlijk gereageerd op de inhoud van de aangehaalde tekst en op de samenstelling en de werkwijze van de 'Ministeriële commissie voor de politieproblemen'. Prof. dr. L. van Outrive en dr. C. Fijnaut publiceerden in De Morgen van 14 en 15 september 1979 een open brief met de titel *Rijkswacht overheerst hele politie-apparaat*. In deze brief keerden zij zich met name tegen de eenzijdige samenstelling van de commissie, tegen haar eenzijdige opdracht en tegen haar oppervlakkige werkwijze. Op het 'Feest van de Rijkswacht' dd. 5 oktober 1979 hield de commandant van dit korps een toespraak over 'de politieoorlog'. Hij gaf hierin als zijn mening te kennen 'dat het mij zomin dringend als onontbeerlijk lijkt de krachtlijnen van het huidige politiestel in dit land door mekaar te halen.' De tekst van deze toespraak, die gedeeltelijk werd weergegeven in De Morgen van 8 oktober 1979, is verkrijgbaar bij de generale staf van de rijkswacht.